

Sosyal Bilim Disiplinlerine Göre 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Değerlendirilmesi

F. Betül Demir¹ & Sibel Oğuz Haçat*²

¹Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye

²Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye

Gönderilme Tarihi: **Kasım 2018** Kabul Tarihi: **Aralık 2018**

Öz:

Bu araştırma, sosyal bilim disiplinlerine göre 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan kazanımların hangi disiplinlerle ilgili olduğunu belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları karşılaştırmalı olarak betimlenmiştir. Araştırma verileri 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programları kullanılmış ve bu dokümanlardan veri elde edilmiştir. Verilerin analizi betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler sonucunda, her iki programda da yer alan kazanımların hem tek disiplin hem de disiplinler arası yaklaşımla yer verildiği; birçok sosyal bilim disiplinlerinin yer aldığı, tarih ve coğrafya disiplinlerine ağırlık verildiği; antropoloji, arkeoloji ve din bilimi disiplinlerine dair kazanımlara yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilimler, sosyal bilgiler, kazanım

Abstract

This study was carried out in order to determine which disciplines related to Social Sciences Curriculum in 2005 and 2018 according to social science disciplines. For this purpose, qualitative research method was preferred. 2005 and 2018 social sciences curriculum are described comparatively. Research data 2005 and 2018 Social Studies Curriculum were used and data were obtained from these documents. Data analysis was analyzed by descriptive analysis. As a result of the data obtained in the study, it is found that the acquisitions in both programs are covered with both a single discipline and an interdisciplinary approach; many social science disciplines; history and geography disciplines;; it has been determined that there is not enough space in the disciplines of anthropology, archeology and religious sciences.

Keywords: Social sciences, social studies, acquisition.

*Sorumlu Yazar E-mail: soguz@kastamonu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-0764-1279

GİRİŞ

Sosyal bilgiler içerisinde sosyal bilimin pek çok disiplinini barındırdığı için tanımlanması da kolay değildir. Sosyal bilgiler kelimesi sosyoloji biliminin kökü olan “social” kelimesine dayanmaktadır (Kurtdebe-Fidan, 2016). Bu bakımdan sosyal bilgiler, toplumla ilgili konuları barındırmaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğrencilere, yaşadığı toplumsal çevreyi, geçmişini, bugününü ve geleceğini tanımasına ve analiz etmesine yardımcı olmaktadır (Çengelci, 2013). Sosyal bilgilerin çeşitli tanımları mevcuttur. Civek (2008) okullarda iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimleri oluşturan disiplinlerden seçilmiş bilgileri içeren, bireylerin toplumsal hayatlarında kullanacağı temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir ders; Esen (2011) insan uğraşlarının tüm boyutları; Turan ve Ulusoy (2015) öğrencilerin yaşadığı toplumu ve kültürü, başka kültür ve toplumları tanımalarına yardımcı olan en önemli derslerden biri; Avşar (2010) ülkesi için iyi bir vatandaş yetiştirirken aynı zamanda dünya için demokratik ve hür düşünebilen iyi bir insan yetiştirmek olarak tanımlamaktadır. Bu tanımları da içeren sosyal bilgiler, en açık ve anlaşılır şekilde öğretim programında;

“Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir derstir” (MEB, 2005a) ifadesiyle ele alınmaktadır.

Tanımlardan anlaşılacağı üzere sosyal bilgiler, yap-boz parçalarının bir araya gelmesiyle kompozisyon oluşturduğu gibi sosyal bilim disiplinleriyle bütünleşmiş bir dersi oluşturmaktadır. Bu bağlamda ele alınan konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmesi gerekliliği ifade edilmektedir (MEB, 2018). Böylece daha genelleşici ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirme yapılmasını ortaya çıkartmaktadır. Sosyal bilgileri oluşturan disiplinlerin bilinmesi ve bu disiplinlerin sosyal bilgiler içindeki yerinin kavranması önem arz etmektedir (Merey ve Keçe, 2011).

Sosyal bilgilerin oluşumunu sağlayan sosyal bilimler, toplum içinde yaşayan insanları inceleyen ve insan gruplarının, toplulukların ve toplumlarının analiz edilmesini sağlayan bir bilimdir (Duverger, 2011). Çeşitli tanımları olan sosyal bilimleri Kabapınar (2014) insan ve toplumu ilgilendiren konularda metodolojik ilkelerle üretilen bilimsel bilgi; Sönmez (2010) insanlar tarafından oluşturulan gerçekle kanıtlanmaya dayanan bir ilişki kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler; Türk Dil Kurumu (TDK) (2018), toplum olaylarını, insanın sosyal ve kültürel faaliyetlerini inceleyen bilimlerin ortak adı olarak tanımlamaktadır.

Sosyal bilimleri oluşturan temel disiplin alanları, bu disiplin alanlarının incelediği konu içerikleri ve bu disiplinlerde kullanılan farklı metodolojik ilkelerinin incelenmesi sosyal bilimlerle ilgili nitelikli bir bakış açısının kazandırılması için önem taşımaktadır (Kabapınar, 2014). Bu anlamda, sosyal bilgiler, sosyal bilimlerle ilişkili insanı ilgilendiren ekonomi, siyasi, sosyoloji, psikoloji gibi birçok bilimden yararlanarak, insanların toplumsal yaşamlarını bir konu başlığı ya da bir ders programıyla inceleyen ve bu çerçevede toplumunun değerlerini kazanmış vatandaş yetiştirme planı olarak karşımıza çıkmaktadır (Akman ve Batık, 2016). Öğrencilerin demokratik değerleri benimsemiş birer vatandaş olarak yaşadığı topluma uyum sağlamalarını ve öğrencilere edindikleri bilgi birikimlerini hayata aktarabilecek donanımlar kazandırmayı amaçlayan sosyal bilgiler dersi (Ulu Kalın, 2017), sosyal bilimlerin öğretim alanı

olmakla birlikte bu disiplinlerle ilişkili etkinliklerin öğrencilere kazandırılmasını temel almaktadır (Yıldız ve Koçoğlu, 2015). Ayrıca bireylerin sosyal yeterliklerini kazandırmayı da sağlamaktadır (Sever ve Koçoğlu, 2013). Bu hususta aşağıda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını oluşturan sosyal bilim disiplinlerine ilişkin açıklamalara aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Antropoloji: Sosyal bilim disiplini olan antropoloji “insan bilimi” anlamını taşımaktadır. Antropoloji, insanı ve insan toplumlarını tüm açıdan değerlendiren, bütüncül ve karşılaştırmalı bir disiplindir (Özbudun ve Uysal, 2015). Sosyal bilgiler dersinde antropoloji konusu, disiplinler arası bir yaklaşımla sunulduğu zaman öğrenci tarafından anlaşılabilir (Akdağ ve Sarı, 2010). “Kültür ve Miras” öğrenme alanı dolaylı olarak antropoloji disiplini ile ilişkilidir.

Arkeoloji: Türk Dil Kurumu (2018) tarafından ‘kazı bilimi’ olarak tanımlanan arkeoloji sadece toprak altından çıkartılan nesnelerin üzerinden salt kültürel incelemeler yapan bir bilim dalı değildir (Gamble, 2014). Arkeoloji, yazılı tarihten önce ve sonra yaşamış insanlar hakkında bilgi sahibi olma imkânı sağlaması açısından önemlidir (Şimşek, 2011). Arkeoloji bilimi de sosyal bilgiler dersi içerisinde tarih bilimi ile ilişkili bir bilim olduğundan tarih biliminin öğretimiyle geliştirilecek tarihi anlama ve geçmişle bağ kurma gibi tarihsel düşünme becerilerinin gelişimi arkeoloji konularının eğitimiyle de gelişebilmektedir (Öner, Kızılay ve Yasa, 2015: 198). Bu çerçevede sosyal bilgiler öğretiminde arkeolojik kazı alanlarından faydalanmanın önemi ortaya çıkmaktadır (MEB, 2018). Arkeoloji disiplini ile ilgili konular, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Kültür ve Miras” ile “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanlarıyla disiplinler arası yaklaşımla yer almaktadır.

Coğrafya: Coğrafyanın en kısa ve yalın tanımı, yeryüzünü inceleyen bilim dalı şeklinde ifade edilir (Doğanay ve Doğanay, 2015). Coğrafya disiplini, doğa ve kültürü bir arada bütünleştiren ve doğa ile insan arasında köprü kurmaktadır. (Livingstone, 2018). Sosyal bilgiler dersinde önemli bir yer olan coğrafya bilimi, bireylere kimlik kazandırılmak, bireylerin yaşadığı çevreyi algılaması, tanınması ve anlamlandırması açısından gereklidir (Alaz, 2009). “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı doğrudan coğrafya disiplini ile ilişkilidir. 2018 programında “çevre, harita okuryazarlığı ve konum analizi” becerileri kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları: Bilim, bilgi ve tecrübenin oluşturduğu sistematik bilgiler; teknoloji, her türlü bilimsel bilginin uygulamaya aktarılması yani bilimsel bulguların pratik hayatta kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Sağlam, 1990). “Bilim”, “teknoloji” ve “toplum”un birbirlerini nasıl etkilediklerini ve birbirleriyle bağlantılı olarak nasıl biçimlendiklerini eleştirel bir yaklaşımla inceleyen araştırma alanına verilen isimdir. Ayrıca, diğer birçok klasik disiplinden farklı olarak, bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, birçok ülkede ve üniversitede kurumsallaşmış özerk bir disiplin olarak tanınmamaktadır (Ansal, Ekinci ve Kaşdoğan, 2018). Sosyal bilgiler dersinde bilimsel ve teknoloji gelişmelerle ilgili konuların yer alması yenilikçi, eleştirel ve bilimsel düşünce gibi becerilerin bilim ve teknolojiye gelişmelerin temeli olduğunu anlaması açısından önem taşımaktadır. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı doğrudan bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilgilidir. 2018 programında “dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı” becerileri kazandırılması amaçlanmaktadır.

Din: Din, bireylerin inancını, düşüncesini, tavır ve davranışlarını ifade eden, insanın yaşam tarzı anlamını tanımaktadır (Gündüz, 2010). Din, toplumsal yapının oluşmasını ve bu yapı ile

bireylerin bütünleşmesini sağlar (Keskin, 2004). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılmak istenen değerler ile öğrenciler ahlaki ve dini değerlere sahip, toplumsal kişiliği gelişmiş, toplumla barışık ve sorumluluklarının farkında olan (Koçoğlu ve Erdoğan, 2016) iyi vatandaşların yetişmesi sağlanmaktadır.

Eğitim: Eğitimi, Türk Dil Kurumu (2018), çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine, okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme; Akyüz (2015) bireylerin zihinsel, bedensel, duygusal davranışlarının en uygun şekilde istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Devletler istekleri doğrultusundaki birey tipini yetiştirmek için eğitim sistemlerine önem verir ve bu sistemleri kullanır (Çakmak ve Akgün, 2014). Eğitim sayesinde bireylere kültür, bilgi, değer ve beceriler aktararak sosyal bilgilerin iyi ve aktif vatandaş yetiştirme hedefini gerçekleştirmiş olur.

Ekonomi: Ekonomi, bireylerin malların ve zenginliklerin üretimi, dağıtımını ve tüketimini ile ilişkili olayların süreçlerini inceler (Kabapınar, 2014). Ekonominin konusu, bireylerin isteklerini karşılamak için tüketiciler, işçilerin bu süreçte yaptıkları seçimlerden oluşmaktadır (Süntar-Akhan, 2010). Ekonomi disiplini, sosyal bilgiler dersinde yer alarak öğrencilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz etmesine yardımcı olmaktadır. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı doğrudan ekonomi disiplini ile ilgilidir. 2018 programında “finansal okuryazarlık” becerisi kazandırılması amaçlanmaktadır.

Etnografya: Etnografya disiplini, Türk Dil Kurumu (2018) kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere öncelikle yaşadığı çevrenin kültürünü ardından diğer toplumların kültürünü öğrenerek milli bilincin geliştirilmesi sağlanmaktadır. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında etnografya disiplinler arası yaklaşımla yer almaktadır.

Felsefe: Bireyin kendisinde bilgi bulunan, bilen kimseden ayrı olarak, bilgiye seven anlamına gelen (Jaspers ve Eyuboğlu, 1997) felsefe, merak etmekle, düşünmekle, kısacası akıl ile ilgili bir konudur (Cevizci, 2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının temeli farklı felsefi temellerden etkilenerek hazırlandığı ve 2005 ve 2018 programları ise ilerlemeci anlayışla ve yapılandırmacı öğretim yaklaşımıyla oluşturulduğu görülmektedir.

Hukuk: Hukuk kelime anlamı olarak, bireylerin davranışlarını düzenlemek amacıyla devlet tarafından oluşturulan yasalardır (Kaplan, 2012). Sosyal bilgiler dersi hukuk konularına yer vererek toplum düzeninin sağlanmasında ve bu konuların öğretilmesinde önemli bir görevi üstlenmektedir (Oğuz, 2013). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere hukuk kurallarının ve kavramının öğretilerek onların günlük yaşantılarında davranışlarına aktarmaları hedeflenmektedir. Bu çerçevede hukuk disiplini 2005 programında “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ile “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanları; 2018 programında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanıyla ilişkidir. Ayrıca 2018 programında “hukuk okuryazarlığı” becerisi kazandırılması amaçlanmaktadır.

İletişim: İnsanlar, duygularını, düşüncelerini, hayallerini aktarma ihtiyacını konuşarak ve yazarak gidermeye çalışmış ve bunların da dinleme ve okuma aracılığıyla anlaşılmasını istemiştir. Bu ortak paylaşım gereksinimi sonucu iletişim ortaya çıkmıştır (Çetinkaya, 2011). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin çevresi ile sağlıklı iletişim kurması ve yaşadığı problemleri

iletişim becerileriyle çözmesi sağlanmaktadır. “Birey ve Toplum” ile “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanları iletişim bilimi ile disiplinler arası bir yaklaşımla yer almaktadır.

Psikoloji: İnsan ve hayvan davranışları ile zihinsel süreçlerini bilimsel yöntemlerle inceleyen bir bilim olan psikoloji, insanların düşünce, duygu, davranış ve tutumlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Özbay, 2015). Psikoloji bilimi, bireyin gözlenebilir davranışlarının yanında ayrıca gözlenemeyen davranışlarının altında yatan sebepleri de araştırmaktadır (Aydoğan, 2013). “Birey ve Toplum” öğrenme alanında psikoloji disiplini yer almaktadır.

Siyaset: Sosyal bilim disiplinlerinden siyaset, batı dilinde “politika” olarak ifade edilmektedir (Doğanay, 2002). Siyasetin temelinde meşru kurumlar ve liderler tarafından uygulanan ve kullanılan iktidarı kapsamaktadır (Yücekök, 1987). Sosyal bilgilerin etkin vatandaş yetiştirme amacının gerçekleşmesini sağlayan siyaset bilimi önemli bir görevi üstlenmektedir (Aktekin, 2016). Bu çerçevede siyaset bilimi bireylerin, toplumsal sorunların nasıl çözüldüğünü ve düzenin nasıl sağlandığını anlayarak egemenliğin kaynağının millete dayandığı yönetimlerde, birey haklarının ve toplum düzeninin nasıl korunduğunu fark etmesini sağlar (MEB, 2018). Siyaset disiplini 2005 programında “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ile “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanları; 2018 programında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanıyla ilişkidir. Ayrıca 2018 programında “politik okuryazarlık” becerisi kazandırılması amaçlanmaktadır.

Sosyoloji: Sosyoloji, bir toplumun yapısını bütün bir şekilde ele alarak inceleyen ve bu incelemeyi yaparken toplumsal kurumların işleyişi ve değişimlerinden hareket etmektedir (Hız ve Durdu, 2004). Sosyoloji ile bireyler, toplumsal yaşamlarındaki birey-grup ilişkilerini etkileyen ve belirleyen grup ilişkilerini öğrenmektedir (Doğanay, 2002). Bu açıdan hem sosyolojinin hem de sosyal bilgilerin temelinde insan ögesi yer almaktadır. Birey ve Toplum ile Etkin Vatandaşlık öğrenme alanlarında sosyoloji disiplini yer almaktadır.

Tarih: Tarih disiplini, tarihinin elde ettiği belgeleri yorumlayarak, o dönemin özelliklerini ortaya koyması (Pamuk, 2009); bizim bugüne nasıl geldiğimizi ve geçmişte ne olduğumuza dair bir anlayış geliştirerek kendi kimliğimizi anlamamıza yardımcı olma (Utami ve Nafi’ah, 2016) olarak ifade edilmiştir. Toplumların, yaşamını şekillendirmesinde ve geleceğine yön vermesinde rol oynayan tarih, önem arz etmektedir (Yalçınkaya, 2013). Bu çerçevede tarih, sosyal bilgileri oluşturan önemli ve baskın disiplinlerden biridir. Böylece öğrencilere milli kimlik bilinci kazandırılması sağlanmaktadır. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında tarih disiplini odaklı olarak doğrudan ilişkilidir.

Uluslararası ilişkiler: Uluslararası ilişkinin temel öznesi ulusu gösteriyor olsa da aslında bireyden başlayıp ulus-devlete kadar uzanmaktadır (Özlük, 2009). Uluslararası ilişkiler kavramı savaş, barış, bütünleşme, kriz, ekonomi, eğitim, silahlanma, çevre, insan hakları gibi birçok konuyu barındırmaktadır (Gözen, 2014). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere sadece kendi ülkelerini ilgilendiren konuları değil sınırları aşarak küresel anlamda bilinçli olmaları sağlanmaktadır. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı uluslararası ilişkiler disipliniyle doğrudan ilişkilidir.

Sosyal bilgilerin belirtilen disiplinlerden oluştuğu kabul edilirse dersin öğrenme alanları ve kazanımları bu mantığı yansıması beklenmektedir (Keçe ve Mery, 2011). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile dersin konuları sadece tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularıyla sınırlı kalmayıp sosyal bilimlerin ekonomi, sosyoloji, siyaset gibi disiplinlerine yer

verildiği görülmektedir. Aynı şekilde 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da disiplinler arası bu yaklaşım ile devam edildiği programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlarda “Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir.” ifadesi yer almaktadır. Programın özel amaçlarında ise “Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilir.” maddesinde sosyal bilimlerin önemi hissettirilmektedir. Sonuç olarak sosyal bilgiler, sosyal bilimler disiplinlerinden oluşan konuların 4., 5., 6. ve 7.sınıf seviyesinde yer alan öğrenciler için oluşturulan disiplinler arası bir derstir.

Sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesi kapsamında alan yazın incelendiğinde çalışmaların sosyal bilgiler programlarının karşılaştırılması (Koçoğlu ve Aydın, 2017; Tay, 2017; Çatak, 2015; Ambarlı, 2010; Nalçacı, 2001; Semenderoğlu ve Gülersoy, 2005), değerlendirme boyutu (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016), farklı yaklaşımlar konusu (Gültekin, Gürdoğan-Bayır ve Göz, 2013; Kaymakçı, 2009; Doğanay, 2008) vatandaşlık eğitimi boyutu (Civek, 2008; Ekinci, 2007), hukuk konularının incelenmesi boyutu (Gökdemir, 2013; Oğuz, 2013), küresel vatandaşlık boyutu (Kan, 2009), ölçme değerlendirme boyutu (Kesten ve Özdemir, 2010), nedensellik kavramının incelenmesi (Tay, 2010), öğretim yaklaşımları boyutu (Yalçın, 2016), genel amaçlar boyutu (Akpınar ve Kaymakçı, 2012; Koçak, 2002) gibi çeşitli konularda çalışma yapıldığı görülürken, sosyal bilimlere dayalı spesifik bir çalışmanın alan yazında olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın, alan yazına önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (4., 5., 6. ve 7.sınıf) yer alan kazanımların programda yer alan sosyal bilim disiplinlerine göre incelenmesidir. Ayrıca çalışmada, sosyal bilim disiplinlerinin programların hangi öğrenme alanında ve hangi disiplinlerinde yoğunluk gösterdiği değerlendirilerek ortaya çıkartılması amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde “2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki kazanımların sosyal bilimler disiplinlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” sorusu araştırma problemini oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan kazanımların sosyal bilim disiplinlerine göre dağılımı karşılaştırmalı olarak nitel araştırma yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada hedeflenen olgulara dair mevcut yazılı materyalleri analiz etme; zaman ve ekonomik açıdan katkıda bulunma, nitel araştırmalarda kullanılan önemli bir bilgi kaynakları olma özelliği sayesinde doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İncelenen öğretim programları dokümanları sayesinde programlardaki sosyal bilim disiplinlerinin yer alma yoğunlukları tespit edilerek ilerleme ve eksiklikler değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmada, amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel’e göre (2012) bir çalışmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşabilir. Bu durumda örnekleme için belirlenen ölçütü karşılayan (nesnelere, olaylar vb.) örnekleme alınır. Bu doğrultuda çalışmada, veri kaynağını Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan 2005 Sosyal

Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4., 5., 6. ve 7.sınıf) ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4., 5., 6. ve 7.sınıf) oluşturduğundan, ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmanın verileri, nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Doküman inceleme; araştırılması hedeflenen olay veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Bu çerçevede çalışmanın verileri doküman incelemesi kullanılarak, 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarını kapsamaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239). Bu çerçevede çalışmanın verilerini oluşturan 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan kazanımlar ve öğrenme alanlarının sosyal bilim disiplinleri ile ilişkilendirilmesinde ve düzenlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamındaki bulgular, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (SBÖP) yer alan kazanımların sosyal bilim disiplinlerine göre dağılımı karşılaştırmalı bir şekilde incelenmesiyle elde edilmiştir. Elde edilen veriler ilgili tablolarda sunulmuştur.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenme alanlarının ilişkili olduğu sosyal bilim disiplinlerinin sınıflara göre karşılaştırmalı analizi Tablo 1' de yer verilmektedir.

Tablo 1: 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanlarının İlişkili Olduğu Sosyal Bilim Disiplinlerinin Sınıflara Göre Karşılaştırmalı Analizi

Öğrenme alanı	Sosyal bilim disiplinleri	4.sınıf		5.sınıf		6.sınıf		7.sınıf	
		2005	2018	2005	2018	2005	2018	2005	2018
Birey ve Toplum	Psikoloji	5	4	-	1	-	-	1	1
	Hukuk	1	1	4	2	2	1	2	1
	Tarih	1	1	-	-	-	1	-	-
	Ekonomi	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	3	2	1	4	2	2
	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları	-	-	-	-	2	-	-	1
	Tüm alanlar	-	-	-	-	1	-	-	-
	Din	-	-	-	-	-	2	-	-
	Etnografya	-	-	-	-	-	1	-	-
İletişim	-	-	-	-	-	-	-	5	2
Kültür ve Miras	Tarih	6	4	2	2	7	3	5	5
	Etnografya	3	2	3	3	6	3	4	1
	Antropoloji	-	-	3	2	-	-	-	-
	Coğrafya	-	-	3	2	1	1	1	-
	Sosyoloji	-	-	1	1	2	1	2	1
	Sanat tarihi	-	-	1	2	1	-	1	1
	Siyaset	-	-	-	-	4	3	3	2
	Ekonomi	-	-	-	-	1	3	2	1
	Din	-	-	-	-	2	2	-	1
	Arkeoloji	-	-	-	-	2	-	-	-

	Uluslararası ilişkiler	-	-	-	-	-	-	1	-
	Coğrafya	8	6	7	5	7	4	3	3
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Ekonomi	-	-	1	-	1	-	-	-
	Antropoloji	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tarih	-	-	1	-	2	-	-	1
	Etnografya	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	-	2	1	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-	2	-	-	-
	Hukuk	-	-	-	-	-	-	2	1
	Coğrafya	-	-	4	3	3	2	1	-
	Ekonomi	7	5	7	5	4	5	3	3
	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları	-	-	1	1	2	-	1	2
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Hukuk	1	1	-	1	2	2	1	-
	Sosyoloji	-	-	-	1	-	-	3	4
	Siyaset	-	-	-	-	1	-	-	-
	Tarih	-	-	-	-	-	-	5	2
	Psikoloji	-	-	-	-	-	-	1	-
	Uluslararası ilişkileri	-	-	-	-	-	-	-	1
	Din	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları	6	5	6	5	3	2	5	4
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Sosyoloji	2	1	1	4	1	-	-	-
	Hukuk	-	-	-	1	1	1	1	1
	Tüm alanlar	-	-	-	-	1	1	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-	-	-	2	-
	Tarih	1	1	-	-	-	-	4	2
	Coğrafya	1	1	-	-	-	-	-	-
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Ekonomi	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hukuk	3	-	4	-	-	-	-	-
	Sosyoloji	3	-	4	-	-	-	-	-
	Eğitim	2	-	-	-	-	-	-	-
Güç, Yönetim ve Toplum	Hukuk	4	-	4	-	5	-	5	-
	Siyaset	-	-	4	-	3	-	5	-
	Sosyoloji	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tarih	1	-	-	-	2	-	1	-
Küresel Bağlantılar	Psikoloji	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ekonomi	-	-	2	2	3	3	1	1
	Hukuk	-	-	1	-	-	-	2	-
	Uluslararası ilişkiler	-	1	3	3	3	3	-	1
	Etnografya	-	2	2	1	2	3	-	1
	Sanat tarihi	-	-	2	1	1	-	1	-
	Coğrafya	2	2	2	2	4	2	3	2
	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları	-	-	1	1	-	-	-	1
	Sosyoloji	3	-	-	-	1	1	-	-
	Siyaset	-	-	-	-	1	2	2	-
	Tarih	1	-	-	-	-	-	1	-
	Antropoloji	1	-	-	-	-	-	-	-
	Etkin Vatandaşlık	Ekonomi	-	-	-	1	-	-	-
Hukuk		-	3	-	4	-	6	-	1
Siyaset		-	1	-	2	-	3	-	4
Coğrafya		-	-	-	1	-	-	-	-
Tarih		-	-	-	-	-	1	-	-
Eğitim		-	1	-	-	-	-	-	-

Tablo 1’ de 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) “Birey ve Toplum” öğrenme alanının ilişkili olduğu sosyal bilim disiplinlerinin sınıflara göre dağılımı incelendiğinde 4. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Psikoloji; “Kültür ve Miras”ta Tarih; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Ekonomi; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum Çalışmaları; “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” de Hukuk ve Sosyoloji; “Güç, Yönetim ve Toplum” de Hukuk; “Küresel Bağlantılar” da Sosyoloji disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir. 5. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Hukuk; “Kültür ve Miras” ta Etnografya, Antropoloji ve Coğrafya; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Ekonomi; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum Çalışmaları; “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” de Hukuk ve Sosyoloji; “Güç, Yönetim ve Toplum” da Hukuk ve Siyaset; “Küresel Bağlantılar” da Uluslararası İlişkileri disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir. 6. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Hukuk; “Kültür ve Miras” ta Tarih; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Ekonomi; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum Çalışmaları; “Güç, Yönetim ve Toplum” da Hukuk ve Siyaset; “Küresel Bağlantılar” da Coğrafya disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir. 7. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da İletişim; “Kültür ve Miras” ta Tarih; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Tarih; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum Çalışmaları; “Güç, Yönetim ve Toplum” da Hukuk ve Siyaset; “Küresel Bağlantılar” da Coğrafya disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir.

2018 SBDÖP öğrenme alanının ilişkili olduğu sosyal bilim disiplinlerinin sınıflara göre dağılımı incelendiğinde 4. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Psikoloji; “Kültür ve Miras” ta Tarih; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Ekonomi; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum çalışmaları; “Etkin Vatandaşlık” ta Hukuk; “Küresel Bağlantılar” da Etnografya ve Coğrafya disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir. 5. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Hukuk; “Kültür ve Miras” ta Etnografya; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Ekonomi; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum çalışmaları; “Etkin Vatandaşlık” ta Hukuk; “Küresel Bağlantılar” da Uluslararası İlişkiler disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir. 6. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Sosyoloji; “Kültür ve Miras” ta Tarih, Etnografya, Siyaset ve Ekonomi; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Ekonomi; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum çalışmaları; “Etkin Vatandaşlık” ta Hukuk; “Küresel Bağlantılar” da Ekonomi, Etnografya ve Uluslararası İlişkiler disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir. 7. sınıfta yer alan öğrenme alanlarından “Birey ve Toplum” da Sosyoloji ve İletişim; “Kültür ve Miras” ta Tarih; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” de Coğrafya; “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” de Sosyoloji; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” da Bilim, Teknoloji ve Toplum çalışmaları; “Etkin Vatandaşlık” ta Siyaset; “Küresel Bağlantılar” da Coğrafya disiplinlerinin en fazla yer aldığı görülmektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıfta yer alan kazanımlara yönelik ilişkilendiren disiplinlerin analizleri Tablo 2 ve Tablo 3’ te yer verilmektedir.

Tablo 2: 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2005 SBÖP 4. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	Bireysel farklılıkları tanıır ve kabul eder.	Psikoloji, Hukuk
	Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.	Psikoloji
	Farklı durumlara ait duygu ve düşüncelerini ifade eder.	Psikoloji
	Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	Psikoloji
	Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.	Tarih
Sahip olduğu resmî kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Psikoloji	
Kültür ve Miras	Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.	Tarih
	Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.	Etnografya, Tarih
	Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.	Etnografya, Tarih
	Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.	Etnografya, Tarih
	Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.	Tarih
Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.	Tarih	
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.	Coğrafya
	Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.	Coğrafya
	Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.	Coğrafya
	Çevresindeki bir yerin krokisini çizer.	Coğrafya
	Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek, bulgularını resimli grafiklere aktarır.	Coğrafya
	Çevresinde gördüğü doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.	Coğrafya
	Efsane, destan, öykü, türkü ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.	Coğrafya	
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.	Ekonomi
	İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.	Ekonomi
	Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	Ekonomi
	Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	Ekonomi
	Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Ekonomi, Hukuk
Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	Ekonomi	
İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.	Ekonomi	
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	İnsanlığın kullandığı belli başlı zaman ölçme araçlarını ve belirleme yöntemlerini tanıır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, Sosyoloji, Tarih
	Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlar.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, Coğrafya, Sosyoloji	
İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder.	Hukuk	

Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir. Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikler önerir.	Sosyoloji, Hukuk Sosyoloji, Hukuk Eğitim, Sosyoloji Eğitim
Güç, Yönetim ve Toplum	Yaşadığı yerin yerel yönetim birimlerini tanır. Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar. Kamuoyunun yerel yönetimlere etkisine örnekler verir. Büyük Millet Meclisinin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir	Hukuk Hukuk Hukuk Hukuk, Tarih
Küresel Bağlantılar	Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder. Görsel materyallerden yararlanarak çeşitli toplumların günlük yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunur. Kendisi ile başka bir toplumdaki yaşatlarının günlük yaşamlarını karşılaştırır. Toplumlar arasında ortak kutlanan özel günlere örnekler verir.	Coğrafya Sosyoloji Sosyoloji Antropoloji, Tarih Coğrafya, Sosyoloji

2005 SBÖP 4.sınıfta toplam 46 kazanım ve 9 öğrenme alanı yer almaktadır (Zaman, Değişim ve Süreklilik öğrenme alanı, diğer tüm öğrenme alanı ile ilişkilendirilmiştir). Tablo 2 incelendiğinde Birey ve Toplum öğrenme alanındaki 6 kazanımın çoğunluğunun doğrudan psikoloji disiplini ile ilgili olduğu görülürken 1 kazanımın tarih disiplini ve 1 kazanımın psikoloji ve hukuk ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 6 kazanımın genel olarak tarih disiplini barındırdığı, 3 kazanım aynı zamanda etnografya alanı ile ilişkili olduğu görülmektedir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 8 kazanım doğrudan coğrafya ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 7 kazanımın tamamı ekonomi ile ilişkilendirilirken 1 kazanım ayrıca hukuk alanı ile ilişkilidir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 6 kazanımın tamamı bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ile ilgili olup, ayrıca 1 kazanım tarih ve sosyoloji disiplinleri; 1 kazanım coğrafya ve sosyoloji ile ilişkilidir. “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına ilişkin 5 kazanım eğitim, hukuk ve sosyoloji disiplinleriyle ilişkilendirilmektedir. “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanındaki 4 kazanımın tamamı hukuk disiplini ile 1 kazanım ayrıca tarih disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 4 kazanım sosyoloji, coğrafya, tarih ve antropoloji disiplinleri yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıfta Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2018 SBÖP 4. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanır. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.	Psikoloji, Hukuk Tarih Psikoloji, Ekonomi Psikoloji Psikoloji
Kültür ve Miras	Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere dayanarak aile tarihi çalışması yapar. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	Tarih Etnografya, Tarih

	Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.	Etnografya, Tarih
	Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar.	Millî Tarih
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
	Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.	Coğrafya
	Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.	Coğrafya
	Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.	Coğrafya
	Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
	Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.	Coğrafya
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.	Ekonomi
	Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.	Ekonomi
	Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.	Ekonomi, Hukuk
Etkin Vatandaşlık	Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur.	Ekonomi
	Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.	Ekonomi, Din
	Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir.	Hukuk
	Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.	Hukuk
	Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir.	Eğitim
Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.	Siyaset, Hukuk	
Küresel Bağlantılar	Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır.	Coğrafya
	Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar.	Coğrafya
	Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.	Uluslararası ilişkiler
	Farklı kültürlerle saygı gösterir.	Etnografya

2018 SBÖP 4.sınıfta toplam 33 kazanım ve 7 öğrenme alanı yer almaktadır. Tablo 3 incelendiğinde “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki 5 kazanımın çoğunluğunun doğrudan psikoloji disiplini ile ilgili olduğu görülürken, ayrıca 1 kazanım tarih, 1 kazanım ekonomi ve 1 kazanım hukuk disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 4 kazanımın genel olarak tarih disiplini barındırdığı, 2 kazanım aynı zamanda etnografya alanı ile ilişkili olduğu görülmektedir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 6 kazanım doğrudan coğrafya ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 5 kazanımın tamamı bilim, teknoloji ve toplum çalışmalarıyla ilgili olup aynı zamanda 1 kazanım tarih disiplini, 1 kazanım coğrafya ve sosyoloji disiplinleriyle ilişkilidir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 5 kazanımın tamamı ekonomi ile ilişkilendirilirken, ayrıca 1 kazanım hukuk ile 1 kazanım da din ile ilişkilidir. “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına ilişkin 4 kazanımın 3’ü hukuk, 1

kazanım eğitim ve 1 kazanım siyaset disipliniyle ilişkilendirilmiştir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 4 kazanımın 2’si coğrafya, 2’si etnografya, 1’i uluslararası ilişkilerle ilişkili olduğu görülmektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5.sınıfta yer alan kazanımlara yönelik ilişkilendirilen disiplinlerin analizi Tablo 4 ve Tablo 5’ te yer verilmektedir.

Tablo 4. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2005 SBÖP 5. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	Bulduğu çeşitli grup ve kurumlar içindeki yerini belirler. İçinde bulunduğu gruplar ile gruplara ait rolleri ilişkilendirir. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir. Çocuk olarak haklarını fark eder.	Hukuk, Sosyoloji Hukuk, Sosyoloji Hukuk, Sosyoloji Hukuk
Kültür ve Miras	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.	Coğrafya, Sanat tarihi Antropoloji, Coğrafya, Etnografya Antropoloji, Coğrafya, Etnografya Antropoloji, Etnografya, Sosyoloji Tarih
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Kanıt kullanarak Atatürk inkılaplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır. Atatürk inkılaplarıyla ilkelerini ilişkilendirir. Türkiye’nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetlerini fark eder.	Tarih Tarih Coğrafya Coğrafya, Ekonomi Coğrafya Coğrafya Coğrafya Antropoloji, Tarih Coğrafya, Etnografya Coğrafya
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yerini değerlendirir. Ekonomideki insan etkisini fark eder. Üretime katkıda bulunma konusunda görüş oluşturur. İş birliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir.	Coğrafya, Ekonomi Coğrafya, Ekonomi Coğrafya, Ekonomi Coğrafya, Ekonomi Ekonomi Ekonomi Ekonomi, Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
Bilim, Teknoloji	Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları

ve Toplum	Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir. Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur. Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir. Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.	Ekonomi, Hukuk Hukuk, Sosyoloji Sosyoloji Hukuk, Sosyoloji Hukuk, Sosyoloji
Güç, Yönetim ve Toplum	Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder. Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir. Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir. Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.	Hukuk, Siyaset Sosyoloji Hukuk, Siyaset Siyaset Hukuk, Siyaset Hukuk
Küresel Bağlantılar	Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder. Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir. Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.	Psikoloji Ekonomi, Hukuk Uluslararası ilişkiler Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Ekonomi Uluslararası ilişkiler Etnografya, Sanat tarihi Coğrafya, Etnografya Sanat tarihi Coğrafya Uluslararası ilişkiler

2005 SBÖP 5.sınıfta toplam 46 kazanım ve 9 öğrenme alanı yer almaktadır ““Zaman, Değişim ve Süreklilik” öğrenme alanı, diğer tüm öğrenme alanları ile ilişkilendirilmiştir). Tablo 4 incelendiğinde Birey ve Toplum öğrenme alanındaki 4 kazanımın hukuk, ayrıca 1 kazanım sosyoloji disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 6 kazanımın genel olarak disiplinler arası yaklaşımına yer aldığı görülmektedir. Kazanımların antropoloji, coğrafya, etnografya, tarih, sanat tarihi ve sosyoloji disiplinleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 7 kazanım coğrafya ile ilişkili olup, ayrıca 1 kazanım ekonomi, 1 kazanım antropoloji, etnografya ve tarih ile disiplinler arası bir yaklaşımla yer aldığı görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 7 kazanımın 4’ü coğrafya ve ekonomi, 3’ü ekonomi, 1’i bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 6 kazanımın tamamı bilim, teknoloji ve toplum çalışmalarıyla ilişkili olduğu görülmekteyken ayrıca 1 kazanım sosyoloji ile ilişkilidir. “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına ilişkin 5 kazanımın 3’ü hukuk ve

sosyoloji disiplinleriyle, 1'i ekonomi ve hukuk disiplinleriyle, 1'i ise sadece sosyoloji disiplini ile ilişkilendirilmektedir. "Güç, Yönetim ve Toplum" öğrenme alalındaki 5 kazanımın çoğunluğu hukuk disiplini ile 3 kazanım ayrıca siyaset ve sosyoloji disiplini ve 1 kazanım ise sadece siyaset disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanında 6 kazanımın bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, psikoloji, sanat tarihi, coğrafya, ekonomi, hukuk, uluslararası ilişkiler gibi disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığı görülmektedir.

Tablo 5. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2018 SBÖP 5. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.	Psikoloji
	Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.	Sosyoloji
	Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.	Hukuk, Sosyoloji
	Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.	Hukuk
Kültür ve Miras	Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.	Arkeoloji, Tarih Sanat tarihi
	Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.	Coğrafya Sanat tarihi
	Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.	Antropoloji, Coğrafya, Etnografya
	Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.	Etnografya, Sosyoloji
Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.	Antropoloji, Tarih Etnografya	
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.	Coğrafya
	Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.	Coğrafya, Sosyoloji
	Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.	Coğrafya
	Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.	Coğrafya
Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.	Coğrafya, Sosyoloji	
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji
	Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji
	Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji, Hukuk
	Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji
Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları	

Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.	Coğrafya, Ekonomi
	Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır.	Coğrafya, Ekonomi
	Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.	Coğrafya, Ekonomi Sosyoloji
	Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.	Ekonomi
Etkin Vatandaşlık	İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Ekonomi
	Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Hukuk
	Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.	Ekonomi, Hukuk
Küresel Bağlantılar	Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.	Coğrafya, Siyaset Hukuk
	Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.	Hukuk
	Milli egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.	Hukuk, Siyaset
Küresel Bağlantılar	Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.	Coğrafya, Ekonomi Uluslararası ilişkiler,
	Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Ekonomi, Uluslararası ilişkiler
	Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.	Coğrafya, Uluslararası ilişkiler
	Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.	Etnografya, Sanat tarihi

2018 SBÖP 5.sınıfta toplam 33 kazanım ve 7 öğrenme alanı yer almaktadır. Tablo 5 incelendiğinde “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki 4 kazanımın 1’i psikoloji, 1’i sosyoloji, 1’i hukuk ve sosyoloji, 1 kazanım ise hukuk disiplini ile ilgili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 5 kazanımın genel olarak disiplinler arası yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Kazanımların arkeoloji, sanat tarihi, tarih, coğrafya, antropoloji, etnografya, sosyoloji ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 5 kazanımın tamamının coğrafya ile ilişkili olduğu ayrıca 2 kazanımın sosyoloji disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 4 kazanım bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ilgili olup aynı zamanda 4 kazanım sosyoloji disiplini ve 1 kazanım sosyoloji ve hukuk disiplinleriyle ilişkilendirilmiştir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 6 kazanımın çoğu ekonomi ile ilişkilendirilirken bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, coğrafya, hukuk ve sosyoloji ile ilişki kazanımların da yer aldığı görülmektedir. “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına ilişkin 4 kazanımın çoğu hukuk ile ilişkilendirilirken ayrıca coğrafya, ekonomi ve siyaset disiplinleriyle ilişkilendirilmiştir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 4 kazanımın her biri disiplinler arası yaklaşım ile yer verildiği görülmektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 6.sınıfta yer alan kazanımlara yönelik ilişkilendiren disiplinlerin analizi Tablo 6 ve Tablo 7’ de yer verilmektedir.

Tablo 6. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2005 SBÖP 6. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder. Olgu ve görüşü ayırt eder.	Sosyoloji
	Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur. Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısını fark eder.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Hukuk
	Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.	Hukuk Tüm alanlar
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
	Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	Coğrafya
	Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
	Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
	Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'deki iklim tiplerinin dağılışında, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya Arkeoloji, Tarih
	Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	Arkeoloji, Tarih Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji
Kültür ve Miras	Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Etnografya, Tarih Siyaset
	Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.	Coğrafya, Tarih Etnografya
	Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.	Tarih
	İpek Yolu'nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.	Ekonomi, Tarih Siyaset
	Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet'in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.	Tarih, Din
	Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.	Din, Tarih, Siyaset Sosyoloji, Etnografya
	Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Etnografya, Tarih Siyaset, Sosyoloji
Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	Arkeoloji, Etnografya	
Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarını kanıtlar gösterir.	Arkeoloji, Etnografya Sanat tarihi	
Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.	Coğrafya, Ekonomi	

Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama projesi önerileri tasarlar. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Coğrafya, Ekonomi Ekonomi, Hukuk Siyaset Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, Coğrafya Ekonomi Hukuk
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer. Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.	Tüm alanlar Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji Hukuk Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.	Hukuk, Siyaset Hukuk, Siyaset Hukuk, Siyaset Hukuk, Tarih Hukuk, Tarih
Küresel Bağlantılar	Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılımının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir. Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.	Coğrafya, Ekonomi Coğrafya, Ekonomi Uluslararası ilişkiler Coğrafya, Etnografya Ekonomi, Siyaset Uluslararası ilişkiler Coğrafya Uluslararası ilişkiler Etnografya, Sosyoloji Sanat tarihi

2005 SBÖP 6.sınıfta toplam 43 kazanım ve 8 öğrenme alanı yer almaktadır ("Zaman, Değişim ve Süreklilik" öğrenme alanı diğer tüm öğrenme alanları ile ilişkilendirilmiştir. "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" öğrenme alanı 6.sınıfta verilmemektedir). Tablo 6 incelendiğinde "Birey ve Toplum" öğrenme alanında 6 kazanım yer almaktadır. Kazanımlardan 1'i sosyal bilimlerin tüm disiplinleriyle ilgili olup, 2 kazanım hukuk, 2 kazanım bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ve 1 kazanım sosyoloji ile ilişkili olduğu görülmektedir. "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında yer alan 7 kazanım tamamı coğrafya ile ilişkili olup ayrıca bazı kazanımlar tarih, ekonomi, sosyoloji, arkeoloji ile disiplinler arası bir yaklaşımla yer aldığı görülmektedir. "Kültür ve Miras" öğrenme alanında bulunan 9 kazanımın genel olarak

disiplinler arası yaklaşım ile yer aldığı görülmektedir. Kazanımların din, etnografya, ekonomi, tarih, sanat tarihi, siyaset, sosyoloji, antropoloji, arkeoloji, coğrafya disiplinleriyle bağlantılı olduğu tespit edilmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 6 kazanımın çoğunluğu ekonomi ile ilişkilendirilirken, bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, coğrafya, siyaset ve hukuk disiplinleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 5 kazanımdan 3’ü bilim, teknoloji ve toplum çalışmalarıyla ilgili olup, ayrıca 1 kazanım sosyoloji ve 1 kazanım hukuk disipliniyle ilgili olduğu görülmektedir. Kazanımlardan 1’i de sosyal bilimlerin tüm disiplinleriyle ilgilidir. “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanına ilişkin 5 kazanımın 3’ü hukuk ve siyaset disiplinleriyle, 2’si hukuk ve tarih disiplinleriyle ilişkilendirilmektedir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 5 kazanımın her biri coğrafya, ekonomi, etnografya, hukuk, siyaset, sosyoloji, sanat tarihi ve uluslararası ilişkiler gibi disiplinlerini içeren disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığı görülmektedir.

Tablo 7. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2018 SBÖP 6.Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.	Sosyoloji
	Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.	Din, Etnografya, Tarih Sosyoloji,
	Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular.	Sosyoloji
	Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.	Din, Sosyoloji
Kültür ve Miras	Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.	Hukuk
	Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya, Ekonomi Etnografya, Siyaset Tarih
	İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.	Din
	Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.	Din, Ekonomi, Siyaset, Etnografya Sosyoloji
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.	Tarih
	Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.	Ekonomi, Etnografya Siyaset, Tarih
	Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	Coğrafya
	Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.	Coğrafya
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.	Coğrafya
	Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya
	Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.	Tüm alanlar
	Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
Toplum	Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları
	Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.	Hukuk

Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.	Ekonomi
	Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.	Ekonomi, Coğrafya
	Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.	Coğrafya, Ekonomi
	Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.	Ekonomi, Hukuk
	Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.	Ekonomi
Etkin Vatandaşlık	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.	Hukuk
	Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.	Hukuk, Siyaset
	Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.	Hukuk, Siyaset
	Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder.	Hukuk, Siyaset
	Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.	Hukuk
	Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.	Hukuk
	Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.	Hukuk, Tarih
Küresel Bağlantılar	Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.	Coğrafya, Ekonomi Etnografya, Siyaset Uluslararası ilişkiler
	Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.	Ekonomi, Uluslararası ilişkiler
	Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.	Coğrafya, Ekonomi, Etnografya, Siyaset Uluslararası ilişkiler
	Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.	Etnografya, Sosyoloji

2018 SBÖP 6.sınıfta toplam 34 kazanım ve 7 öğrenme alanı yer almaktadır. Tablo 7 incelendiğinde “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki 5 kazanımın 4’ü sosyoloji, ayrıca 1 kazanım sosyoloji, din, etnografya ve tarih disiplinleri; 1 kazanım sosyoloji ve din; hukuk disiplinleri ile ilgili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 5 kazanımın genel olarak disiplinler arası yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Coğrafya, ekonomi, etnografya, siyaset, sosyoloji, din ve tarih ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 4 kazanımın tamamının coğrafya ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 4 kazanımdan 2’si bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, 1’i hukuk ve 1 kazanım sosyal bilimlerin tüm disiplinleriyle ilgili olduğu görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 6 kazanımın çoğunluğu ekonomi ile ilişkilendirilirken, coğrafya ve hukuk disiplinlerinin kazanımlarda yer aldığı görülmektedir. “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına ilişkin 6 kazanımın 3’ü hukuk ve siyaset, 2’si hukuk, 1’i hukuk ve tarih disiplinleriyle ilişkilendirilmiştir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 4 kazanımın her biri coğrafya, ekonomi, etnografya, siyaset, uluslararası ilişkiler, sosyoloji disiplinlerinin disiplinler arası yaklaşım ile yer verildiği görülmektedir.

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 7.sınıfta yer alan kazanımlara yönelik ilişkilendirilen disiplinlerin analizi Tablo 8 ve Tablo 9’da yer verilmektedir.

Tablo 8. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2005 SBÖP 7. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	İletişimi, olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.	İletişim, Psikoloji
	İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.	İletişim, Sosyoloji
	İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.	İletişim, Sosyoloji
	Doğru bilgi alma hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.	Hukuk, İletişim
Kültür ve Miras	Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbiriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.	Hukuk
	Atatürk'ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.	İletişim
	Türkiye Selçuklular döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	Etnografya, Tarih Siyaset
	Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.	Tarih, Siyaset
	Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.	Coğrafya, Ekonomi, Siyaset
	Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.	Tarih, Sosyoloji
	Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.	Etnografya, Sanat tarihi
Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	Etnografya Sanat tarihi Uluslararası ilişkiler	
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.	Etnografya, Tarih
	Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	Ekonomi, Sosyoloji Tarih
	Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye'de nüfusun dağılımının neden ve sonuçlarını tartışır.	Coğrafya
	Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.	Coğrafya
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.	Hukuk
	Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.	Coğrafya
	Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.	Hukuk
	Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.	Ekonomi, Tarih
Bilim, Teknoloji	Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.	Coğrafya, Ekonomi Tarih
	Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Ekonomi Sosyoloji Tarih
	Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.	Sosyoloji, Tarih
	Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.	Sosyoloji, Tarih
Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek tercihlerine yönelik planlama yapar.	Psikoloji, Hukuk	
Bilim, Teknoloji	İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarını örnekler verir.	Arkeoloji, Tarih Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları

ve Toplum	İlkyazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir. 15-19.yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini fark eder. Tarihsel süreçte düşüncüyü ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.	Arkeoloji, Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Tarih Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Tarih Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Hukuk, Tarih
Güç, Yönetim ve Toplum	Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder. Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin nitelikleri ile ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder. Siyasî partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin, gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır. İçinde bulunduğu eğitsel ve sosyal faaliyetlerde işleyen süreçleri demokrasinin ilkeleri açısından analiz eder	Hukuk, Siyaset, Tarih Hukuk, Siyaset Hukuk, Siyaset Hukuk, Siyaset Hukuk, Siyaset
Küresel Bağlantılar	20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasî ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı’nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir. Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir. Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	Ekonomi, Tarih Siyaset Coğrafya, Siyaset Coğrafya, Hukuk Coğrafya, Hukuk Sanat tarihi

2005 SBÖP 7.sınıfta toplam 39 kazanım ve 8 öğrenme alanı yer almaktadır (“Zaman, Değişim ve Süreklilik” öğrenme alanı, diğer tüm öğrenme alanları ile ilişkilendirilmiştir. “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı 6.sınıfta verilmemektedir). Tablo 8 incelendiğinde “Birey ve Toplum” öğrenme alanında 6 kazanım yer almaktadır. Kazanımların çoğu iletişim ile ilgilidir. Bazı kazanımlar sosyoloji, psikoloji; 1 kazanım hukuk disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 8 kazanım genel olarak disiplinler arası yaklaşım ile yer aldığı görülmektedir. Kazanımların ekonomi, etnografya, tarih, sanat tarihi, siyaset, sosyoloji, coğrafya, uluslararası ilişkiler disiplinleriyle bağlantılı olduğu tespit edilmektedir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 5 kazanım 3’ü coğrafya, 2’si hukuk disiplini ile ilgili olduğu görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 6 kazanım genel olarak disiplinler arası yaklaşım ile yer aldığı görülmektedir. Kazanımların bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, tarih, ekonomi, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, hukuk disiplinleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 5 kazanımın tamamı bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilişkili olup kazanımlardan bazıları ayrıca arkeoloji, tarih, hukuk disiplinleriyle ilgili olduğu görülmektedir. “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanına ilişkin 5 kazanımın 4’ü hukuk ve siyaset disiplini, 1 kazanım hukuk, siyaset ve tarih disiplinleriyle ilişkilendirilmektedir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 4 kazanım coğrafya,

ekonomi, hukuk, sanat tarihi, siyaset, tarih gibi disiplinleri ile ilişkilendirilerek disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığı görülmektedir.

Tablo 9. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. Sınıfta Yer Alan Kazanımlara Yönelik İlişkilendirilen Disiplinlerin Analizi

Öğrenme Alanı	2018 SBÖP 7. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen disiplin
Birey ve Toplum	İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.	İletişim, Psikoloji
	Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.	İletişim, Sosyoloji Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Sosyoloji
Kültür ve Miras	İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.	Hukuk
	Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.	Tarih, Siyaset
	Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder. Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.	Din, Tarih, Siyaset Tarih
	Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.	Ekonomi, Sosyoloji Tarih Etnografya, Tarih Sanat tarihi
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.	Coğrafya, Tarih
	Türkiye'de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.	Coğrafya
	Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak	Coğrafya Hukuk
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler. Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Tarih
	XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa'da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder. Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Hukuk
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.	Ekonomi, Tarih
	Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Ekonomi, Sosyoloji
	Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.	Sosyoloji Tarih, Sosyoloji
	Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.	Sosyoloji Uluslararası İlişkiler

	Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Ekonomi
Etkin Vatandaşlık	Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.	Siyaset
	Atatürk'ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.	Siyaset
	Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir.	Hukuk, Siyaset
	Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.	Siyaset
Küresel Bağlantılar	Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.	Uluslararası ilişkiler
	Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıtır.	Coğrafya Ekonomi
	Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.	Etnografya
	Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.	Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları Coğrafya

2018 SBÖP 7.sınıfta toplam 31 kazanım ve 7 öğrenme alanı yer almaktadır. Tablo 9 incelendiğinde “Birey ve Toplum” öğrenme alanındaki 4 kazanımın 1’i iletişim ve sosyoloji, 1’i iletişim ve psikoloji, 1’i bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ve sosyoloji, 1’i ise hukuk disiplini ile ilgili olduğu görülmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan 5 kazanımın genel olarak tarih disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bazı kazanımların tarih disiplini ile ekonomi, etnografya, sanat tarihi, siyaset, sosyoloji ve din gibi disiplinleriyle birlikte verilerek, disiplinler arası yaklaşımla yer aldığı tespit edilmiştir. “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan 4 kazanımın çoğunlukla coğrafya ile ilişkili olduğu görülmektedir. 1 kazanım hukuk, 1 kazanım coğrafya ve tarih disiplinleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan 4 kazanımın tamamı Bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ile ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca tarih ve hukuk disiplinlerinin kazanımlarla ilişkilendirilerek disiplinler arası bir yaklaşıma yer verildiği görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında bulunan 6 kazanımın bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları, ekonomi, sosyoloji, tarih ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinin kazanımlarda yer aldığı görülmektedir. “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına ilişkin 4 kazanımın 3’ü siyaset, 1’i hukuk ve siyaset disiplinleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına yönelik 4 kazanımın 2’si tek disiplinli yaklaşım (uluslararası ilişkiler, etnografya), 2’si disiplinler arası yaklaşımla (coğrafya ve ekonomi; bilim, teknoloji ve toplum çalışmaları ve coğrafya) yer verildiği görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu kısımda bulgular ve yorumlar doğrultusunda araştırma problemine cevap verilmektedir. Çalışmamız ile ilgili literatürde doğrudan yapılan çalışmaların sınırlı olması bakımından benzer araştırmaların bulgu ve sonuçlarından yararlanılarak desteklenmektedir.

2005 SBÖP 4. sınıfta 46 kazanım, 5. sınıfta 46 kazanım, 6. sınıfta 43 kazanım, 7. sınıfta 39 kazanım olmak üzere toplam 174 kazanım ve 9 öğrenme alanı yer almaktadır. “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı 6. ve 7. sınıf SBÖP’ de yer verilmeyerek, “Güç Yönetim ve Toplum” öğrenme alanı içerisine yerleştirilmiştir. Ayrıca “Zaman, Değişim ve Süreklilik” öğrenme alanı, programdaki 8 öğrenme alanı ile ilişkilendirilerek, bütünleştirici bir şekilde yer almaktadır.

2005 SBÖP yer alan kazanımların ilişkilendirilen disiplinlere göre dağılımı ilgili tablolarda görüldüğü üzere; 4. sınıfta tarih ve coğrafya; 5. sınıfta hukuk, sosyoloji, coğrafya, ekonomi; 6. sınıfta hukuk, tarih ve coğrafya; 7. sınıfta hukuk ve tarih disiplinleri ile ilişkili kazanımların diğer sosyal bilimler disiplinlerine göre daha fazla yer aldığı görülmektedir.

2018 SBÖP 4. sınıfta 33 kazanım, 5. sınıfta 33 kazanım, 6. sınıfta 34 kazanım, 7. sınıfta 31 kazanım olmak üzere toplam 131 kazanım ve 7 öğrenme alanı yer almaktadır. “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ile “Güç Yönetim ve Toplum” öğrenme alanı programda yer verilmeyerek “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı içerisinde yer verilmektedir.

2018 SBÖP yer alan kazanımların ilişkilendirilen disiplinlere göre dağılımı ilgili tablolarda görüldüğü üzere; 4. sınıfta coğrafya; 5. sınıfta hukuk, sosyoloji, coğrafya, ekonomi; 6. sınıfta hukuk, tarih ve coğrafya, ekonomi; 7. sınıfta hukuk ve tarih disiplinleri ile ilişkili kazanımların diğer sosyal bilimler disiplinlerine göre daha fazla yer aldığı görülmektedir. Programlarda kazanımlarla ilişkilendirilen sosyal bilimler disiplinlerine göre dağılımı benzer olduğu; fakat disiplinlerin dağılımında nicel olarak farklılıklar olduğu görülmektedir. Bunun sebebi (2005 SBÖP’ de toplam 174 kazanım; 2018 SBÖP’ de toplam 131 kazanım) kazanımların sayısında değişikliğin yaşanması söylenebilir. Ayrıca programlardaki bazı kazanımlarda içerik olarak değişikliklere gidilmesi bir diğer sebep olarak değerlendirilebilir. Bireyler yaşadığı çevreye ve geçmişine ait temel bilgileri 4., 5., 6. ve 7. sınıfta sosyal bilgiler dersi sayesinde öğrenebilmektedir. Böylece Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının genel olarak sosyal bilim disiplinlerinden tarih ve coğrafyanın yoğun olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde tarih disiplininin ele alınması ile insanın ve insanlığın hem olumlu hem de olumsuz şekilde ortaya koyduklarının anlamlandırılmasına ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerin yapılmasına yardımcı olmaktadır (Kabapınar, 2014). Sosyal bilgiler dersi ile coğrafya konularından edindikleri bilgiler sayesinde öğrenciler toplumsal yaşam, ekonomi ve kültürle ilgili birtakım genellemelere ulaşabileceği ayrıca öğrencilerin edindikleri bilgileri yaşamlarında kullanabilmelerine imkân sağlamaktadır (Salik, 2007). Fakat gelişen ve değişen dünyayı takip edebilmek amacıyla sosyal bilgiler tarih ve coğrafya disiplinlerinin yanı sıra diğer sosyal bilim disiplinlerini de bünyesinde az da olsa barındırmaya çalışmaktadır. Disiplinler arası bir anlayışla verilecek olan sosyal bilim disiplinleri, öğrencilere o disipline ait becerilerin de kazandırılmasını sağlayacaktır.

İncelenen 2005 ve 2018 SBÖP’de antropoloji, arkeoloji ve din bilimi disiplinleriyle ilişkili kazanımlara yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bu sonuç Keçe ve Mery’in (2011) yaptıkları çalışma ile aynı doğrultuda olduğu ifade edilebilir. Ayrıca 2005 ve 2018 SBÖP felsefi düşünceye dayalı olarak oluşturulmuştur. Çünkü yer alan kazanımların temelinde yatan sosyal bilimlerin hepsi felsefi düşünceye dayalıdır. Bu bağlamda felsefe tüm bilimlerin yapı taşıdır ve tüm bilimler ondan doğmuştur (Coşkun-Keskin, 2016: 76). Bununla birlikte 2005 ve 2018 SBÖP’ de arkeoloji disiplinine yeterince yer verilmediği görülmektedir. Öner, Kızılay ve Yasa (2015) çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, müfredatta yeterli kazanım olmayışı, alan gezilerinin gerektiği kadar yapılamaması ve programı yetiştirme çabası kaynaklı zaman sıkıntısı gibi nedenlerden dolayı sosyal bilgiler dersi programı içerisinde yer alan arkeoloji konularını yetersiz görmekte; Şimşek (2011) çalışmada 2005 programında arkeoloji disiplini, 4. ve 5. sınıflarda ele alınmayıp, 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programında kazanımlar ve örnek etkinlikler çerçevesinde değerlendirmiştir. Keçe ve Mery’in (2011) yaptıkları çalışmada 2005 programında yer alan kazanımlar ilgili olarak arkeoloji ile bulguların kazanımlara yansıtılmasında eksikliklerin olduğu ifade edilmektedir. Yapılan çalışmalar araştırmamızın bu sonucuyla aynı doğrultuda olduğu tespit edilmiştir.

2005 ve 2018 SBÖP' de yer alan kazanımlar hem tek disiplin hem de disiplinler arası yaklaşımla yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen programlarda birçok sosyal bilim disiplinlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu disiplinlerden tarih ve coğrafya ağırlıklı olarak yer almaktadır. Tonga (2012) çalışmasında öğretmen yetiştirme programında sosyal bilgileri oluşturan disiplinlerin tek ders olarak yer verilirken, tarih ve coğrafya derslerinin alt dallarına da yer verildiğini tespit etmiştir. Hem sosyal bilgiler lisans programında hem de sosyal bilgiler öğretim programında tarih ve coğrafya disiplinine öncelik verildiği söylenebilir. Bu bağlamda, sosyal bilim disiplinlerinin sınıf, öğrenme alanı ve kazanım sayısı dağılımı bakımından bir sistematik oluşturulabilir. Örneğin, sosyal bilgileri oluşturan sosyal bilim disiplinleri konularını içeren kazanımlar, tüm sınıf seviyelerinde eşit oranda olacak şekilde yer verilebilir. Programda yetersiz yer alan ya da yer verilmeyen sosyal bilim disiplinleri ilgili öğrenme alanlarında yer alan kazanımlara yansıtılarak sayısı artırılabilir. Örneğin antropoloji, arkeoloji disiplinleriyle ilişkili araştırmalar ve sınıf dışı etkinliklerle kazanımlara yansıtılabilir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarını yoğun olarak oluşturan tarih ve coğrafya disiplinleri ile birlikte sosyal bilgileri oluşturan diğer sosyal bilim disiplinlerine de önem verilebilir.

KAYNAKLAR

- Akdağ, H. ve Sarı, İ. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde arkeolojinin ve antropolojinin yeri. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (s.229-240). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Akman, Ö. ve Batık, U. (2016). Sosyal bilgiler ders kitaplarında ihtilafı konular içerisinde yer alan 'aile' kavramının incelenmesi: Bir içerik analizi. *Türkiye Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6(2), 247-263.
- Akpınar, M. ve Kaymakçı, S.(2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 605-626.
- Aktekin, S. (2016). Sosyal bilgiler ve siyaset bilimi. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi*. (ss.179-190). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alaz, A. (2009). Çoklu zekâ kuramı destekli eğitimin dokuzuncu sınıf coğrafya derslerinde başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-22.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye' de Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Programları (Değişiklikler, Düzenlemeler, Güncellemeler)*. Yayınlanmamış Yüksek Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ansal, H., Ekinci, M. ve Kaşdoğan, D. (2018). Bilim, Teknoloji ve Toplum Çalışmaları'na bir giriş, *Toplum ve Bilim*, 144, 9-37.
- Avşar, S. (2010). *İlköğretim ikinci kademe sosyal derslerinde coğrafya konularının öğretiminde materyal kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aydoğan, D. (2013). Bilim ve psikoloji. Ş. Işık-Terzi (Ed.) *Eğitim psikolojisi*. (s.5-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Cevzici, A. (2009). *Felsefe tarihi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Coşkun-Keskin, S. (2016). Sosyal bilgilerin felsefi temelleri, A. S. Bilgili (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (s: 62-76), Ankara: Pegem A.
- Çakmak, Z. ve Akgün, İ. H. (2014). Vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitiminin gerekliliği, R. Turan, K. Ulusoy (Ed.), *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* (s:227-242), Ankara: Pegem A.
- Çatak, M. (2015). Türkiye' de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(62), 69-94.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler dersinde yararlanılan toplumsal ve kültürel kaynakların belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (43), 219-236.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 567-576.
- Civek, B.D. (2008). *Yeni sosyal bilgiler 4. ve 5. sınıf programlarında vatandaşlık eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Doğanay, A. (2002). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk, D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi*. (s.16-43). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Doğanay, H. ve Doğanay, S. (2015). *Coğrafya'ya giriş*. (12.Baskı), Ankara: Pegem A.
- Duverger, M. (2011). *Siyaset sosyolojisi* (Çev. Ş. Tekeli). Varlık Yayınları.
- Ekinci, A. (2007). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programının yapılandırmacı yaklaşım bağlamında değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Esen, H. (2011). *Sosyal bilgiler öğretim programındaki insan hakları ve vatandaşlık bilinci ile ilgili konuların öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Gamble, C. (2014). *Arkeolojinin Temelleri*. (Çev. D. Kayhan) İstanbul: Aktüel Arkeoloji Yayıncılık.
- Gökdemir, A. (2013). *1924' den günümüze ilköğretim sosyal bilgiler programlarındaki hukuk konularının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Gözen, R. (2014). Uluslararası ilişkiler, teori ve Türkiye tecrübesi. R. Gözen (Ed.), *Uluslararası ilişkiler teoriler*. (s.15-31). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gültekin, M., Gürdoğan-Bayır, Ö. ve Göz, N. L. (2013). 2004 Sosyal bilgiler öğretim programında yeni anlayışlar: 1998 öğretim programından farklılıkları açısından bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 24-49.
- Gündüz, Ş. (2010). Dinin anlam ve değeri. İçinde Ş. Gündüz(Ed.), *Yaşayan dünya dinleri*. (s. 17-32). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Hız, K. ve Durdu, Z. (2004). Türkiye'de sosyolojinin kimliği, *Sosyoloji Dergisi*, 12 (13), 1-14.
- Jaspers, K., & Eyuboğlu, İ. Z. (1997). *Felsefe nedir?*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi* (4.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.
- Kaplan, Y. (2012). Hukuk kurumu. Sevinç Güçlü (Ed.), *Kurumlara Sosyolojik Bakış*, (s. 305-334), İstanbul: Kitapevi.
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni sosyal bilgiler programı neler getirdi?. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(5), 1531- 1545.
- Keçe, M. ve Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinler arası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1),110-139.
- Keskin, M. (2004). Din ve toplum ilişkileri üzerine bir genelleme. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4(2), 7-21.
- Kesten, A. ve Özdemir, N. (2010). Sosyal bilgiler öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun İli örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 223-236.
- Koçak, K. (2002). 1998 İlköğretim okulu sosyal bilgiler programı genel amaçlarının (gerçekleşebilirliği) değerlendirilmesi (Alan Araştırması -Kastamonu Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10(1), 133-162.
- Koçoğlu, E. ve Aydın, M. (2017). Alan uzmanlarına göre 2017 sosyal bilgiler programının 2005 programı çerçevesinde analizi. *International Journal of Social Science Research*, 6(1), 61-74.
- Koçoğlu, E., Erdoğan, E. (2016). Dini ve ahlaki değerlerle sosyal bilgiler öğretimi. R. Sever, M. Aydın, E. Koçoğlu (Ed.), *Alternatif yaklaşımlarla sosyal bilgiler eğitimi*. (s.539-560). Ankara: Pegem Akademi.
- Kurtdeğir-Fidan, N. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi ve sosyoloji. R. Turan, T. Yıldırım (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri*. (s. 165-182). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Livingstone, D. N. (2018) Coğrafyanın kısa bir tarihi. Çev. N. Yavan & C. K. Anlı. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 311-317.
- MEB, (2005a). Sosyal bilgiler 4-5. sınıf programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB, (2005b). Sosyal bilgiler 6-7. sınıf programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB, (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6. ve 7. sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Nalçacı, A. (2001). *Cumhuriyetten günümüze ilköğretim sosyal bilgiler programındaki değişimlerin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Oğuz, S. (2013). Hukuk okuryazarlığı. E. Gençtürk, K. Karatekin (Ed.), *Sosyal bilgiler için çoklu okuryazarlıklar*. (ss.160-177). Ankara: Pegem Akademi.
- Öner, G., Kızılay, N., Yasa, A. (2015). Sosyal Bilgilerde Arkeoloji Öğretimi Üzerine Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (USBES Özel Sayısı I), 192-215.
- Özbay, Y. (2015). Eğitim psikolojisi. Y. Özbay, S. Erkan (Ed.), *Eğitim psikolojisi* (5. Baskı). (ss. 2-26). Ankara: Pegem Akademi.
- Özbudun, S. ve Uysal, G. (2015). *50 Soruda Antropoloji*, (3.Baskı), İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı Yayınevi.
- Özlük, (2009). Uluslararası ilişkiler disiplininin soy kütüğü. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9 (17), 237-260.
- Pamuk, A. (2009). *Vatandaş yetiştirme aracı olarak tarih öğretimi: Orta öğretim düzeyinde öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri (Trabzon-Tunceli örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sağlam, M. (1990). Bilimsel ve teknolojik gelişmenin sosyal ve kültürel boyutları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 233-241.
- Salik, G. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Semenderoğlu, A. ve Gülersoy, A. E. (2005). Eski ve yeni 4-5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 141-152.
- Sever, R. ve Koçoğlu, E. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya konularına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri/Diyarbakır merkez ilçe örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 12(45), 17-34.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu. Yeni programa göre düzenlenmiş yeni ders planı örnekleri*. (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, Ö. F. ve Kılıçoğlu, G. (2016). Değerlendirme boyutu ile sosyal bilgiler programları (1924-2005). *TÜBAD*, 1(1), 37-49.
- Süntar-Akhan, N. E. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğrencilerinde ekonomi okuryazarlığının durumu ve geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, A. (2011). Geçmişin nesnesini arayan bilim arkeoloji: Türkiye’de tarih öğretimindeki durumu. *Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (2), 919-934.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının karşılaştırılması. *Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 461-487.
- Tay, B. (2010). 1998 ve 2005 İlköğretim sosyal bilgiler programlarında nedensellik. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 173-198.
- TDK “Türk Dil Kurumu”. (2018). Güncel Türkçe Sözlük. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- 25.09.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tonga, D. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 779-803
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2015). Sosyal bilgilerde tarihin yeri ve önemi. R. Turan, K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (4.Baskı). (s.122-137). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulu-Kalm, Ö. (2017). İlkokul 4. Sınıf için hazırlanan etkileşimli sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitabının öğrencilerin kavram algılamalarına etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 910-924.
- Utami, I. W.P., Nafi’ah, M. U. (2016). A model of microteaching lesson study implementation in the prospective history teacher education. *Journal of Education and Practice*, 7(27), 10-14.
- Yalçın, A. (2016). *Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programlarının sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlarına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yalçinkaya, E. (2013). Tarih kavramına yönelik sınıf öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforların incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*. *Journal of World of Turks*, 5 (3), 95-112.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, M. C. ve Koçoğlu, E. (2015). Sosyal bilgiler dersinde, sosyoloji eğitimine ilişkin yer alan konulara yönelik öğretmen algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 14(52), 12-22.
- Yücekök, A. N. (1987). *Siyaset’in toplumsal tabanı: Siyaset sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Social studies is not easy to define as it involves a lot of disciplines. “Social studies” as a phrase is based on “social”, which is the root of sociology (Kurtdele-Fidan, 2016). Turan and Ulusoy (2015) define it as one of the important courses that help students to know the society and culture they live in as well as other cultures and societies. The social studies course helps students to know and analyze the social environment they live in, their past, present, and future (Çengelci, 2013). It is a course composed of the disciplines of social science. Kabapınar (2014) defines social science as scientific knowledge produced on matters concerning human being and society through methodological principles. Social sciences analyze groups of people living in society, communities, and societies (Duverger, 2011). The social studies course consists of many disciplines of social science such as anthropology, archeology, geography, science, technology, society, religion, education, economics, ethnography, philosophy, law, communication, psychology, politics, sociology, history, and international relations. It is important to be aware of these disciplines making up the course and the position of these disciplines within the social studies course (Merey and Keçe, 2011). All in all, the social studies course is an interdisciplinary course formed out of the subjects of social science for the 4th, 5th, 6th, and 7th grade students. The literature on the evaluation of social studies curricula includes studies dealing with comparison of social studies curricula, the evaluation dimension, different approaches adopted, citizenship education, examination of law topics, global citizenship, assessment and evaluation, examination of the concept of causality, teaching approaches, and overall objectives. However, there are few studies on the renewed 2018 social studies curriculum.

The Purpose of the Study

The purpose of this study is to reveal the coverage of the disciplines of social science in the examined social studies curricula and relevant learning domains. In this regard, the research problem is as follows: “What is the distribution of the acquisitions included in the 2005 and 2018 social studies curricula based on the disciplines of social science?”

Method

The study employed the qualitative research method. Criterion sampling, which is a purposive sampling method, was used for determining the research sample. The 2005 and 2018 social studies curricula published by the Ministry of National Education that fulfilled the criterion (4th, 5th, 6th, and 7th grades) were chosen for the sample. The data were collected through document review. The obtained data were analyzed through descriptive analysis.

Results and Discussion

According to the distribution of the acquisitions in the 2005 Social Studies Curriculum based on the disciplines of social science, the 4th-grade program has more acquisitions connected with history and geography; the 5th-grade program has more acquisitions connected with law, sociology, geography, and economics; the 6th-grade program has more acquisitions connected with law, history, and geography; the 7-grade program has more acquisitions connected with law and history. In the 2018 Social Studies Curriculum, however, the 4th-grade program has more acquisitions connected with geography; the 5th-grade program has more acquisitions connected with law, sociology, geography, and economics; the 6th-grade program has more acquisitions connected with law, history, geography, and economics; and the 7th-grade program has more acquisitions connected with law and history. The examined curricula have similar distributions in terms of the disciplines of social science connected with the acquisitions, but there are quantitative differences between the distributions of

the disciplines. Acquisitions connected with anthropology and theology are not given enough coverage, in the 2005 and 2018 social studies curricula. The 2005 and 2018 social studies curricula also do not give enough coverage to archeology. Öner, Kızılay, and Yasa (2015) state that social studies teachers think that archeology topics are inadequate in the curriculum because of non-existence of sufficient acquisitions in the curriculum, field trips' not being held as much as required, and time problem resulting from the challenge of completing the curriculum in due time. The examined curricula involve a lot of disciplines of social science. History and geography are predominant among these disciplines. Tonga (2012) found out that disciplines making up social studies are given as a single course in the teacher training program, and the sub-branches of the history and geography courses are also covered.